

II. Karabağ Muharebesi Sürecinde Fransız Medyası

Hüseyin ALTINALAN¹

Öz: Ermenistan'ın yaklaşık 30 yıllık işgalini sona erdiren İkinci Karabağ Savaşı, 44 gün sürdü. Ermenilerin saldırılarıyla 27 Eylül 2020'de başlayan ve 10 Kasım 2020'de imzalanan üçlü bildirinin ardından Azerbaycan'ın topraklarını geri kazanmasıyla sonuçlanan savaş, askeri ve siyasi sahanın yanı sıra enformasyon alanında da büyük mücadelelere sahne oldu. Birinci Karabağ Muharebesinde işlediği savaş suçlarını küresel medya organlarının desteği ve Azerbaycan basınının yetersizliği dolayısıyla uluslararası kamuoyundan gizlemeyi başaran Ermenistan, İkinci Karabağ Savaşı'nda enformasyon cephesinde hiç beklemediği bir hezimet yaşadı. Küresel medyanın tüm çabalarına rağmen Ermenilerin işledikleri savaş suçları ve haksız oluşu, Türkiye ve Azerbaycan medyasının yayınlarıyla dünyanın gözleri önüne serildi. Küresel medya Ermenilerin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne göre de işgalci olduğu, Azerbaycan'ın ise meşru mücadele verdiği gerçeğini görmezden geldi. Fransız medyası bu durumu gizlemek için yoğun çaba gösteren ülkelerin başında yer aldı. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Minsk Grubunu'nun eş başkanlarından Fransa tarafsız olması gerekirken Ermenistan yanlısı politika izledi. Resmi haber ajansı AFP başta olmak üzere ülkenin önde gelen medya organları da Ermenistan'ı destekledi. Ermenilerin hezimetinin hincımı adeta Türkiye ve Erdoğan'dan çıkarmak istercesine yayınlar yaptılar. Savaş boyunca Azerbaycan ve Türkiye karşıtı dezenformasyon ve algı operasyonlarını içeren psikolojik hareket yürüttüler. Bu çalışmada, Fransız medyası ve resmi haber ajansı AFP tarafından özellikle Türkiye ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'la ilgili yapılan haberlerdeki algı operasyonları ve dezenformasyon ile yürütülen psikolojik hareketin hedefleri tahlil edilecektir.

Anahatar Kelime: Azerbaycan, Fransız Medyası, II. Karabağ Savaşı, Ermenistan.

French Media During the 2nd Battle of Karabakh

Abstract: The Second Karabakh War, which ended the 30-year occupation of Armenia, lasted 44 days. The war, which started with the attacks of the Armenians on September 27, 2020 and ended with Azerbaijan regaining its lands after the tripartite declaration signed on November 10, 2020, witnessed great struggles in the field of information as well as the military and political field. Armenia, which managed to hide the war crimes it committed in the First Karabakh War from the international public due to the support of global media organs and the inadequacy of the Azerbaijani press, experienced an unexpected defeat on the information front in the Second Karabakh War. Despite all the efforts of the global media, the war crimes and injustice committed by the Armenians were revealed to the world with the publications of the Turkish and Azerbaijani media. Global media ignored the fact that Armenians are occupiers according to the United Nations Security Council, while Azerbaijan is fighting legitimately. The French media was one of the countries that made great efforts to hide this situation. France, one of the co-chairs of the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) Minsk Group, followed a pro-Armenian policy while it should have been neutral. The country's leading media organs, especially the official news agency AFP, also supported Armenia. They made publications as if they wanted to take the anger of the Armenians' defeat from Turkey and Erdogan. During the war, they carried out psychological operations against Azerbaijan and Turkey, including disinformation and perception operations. In this study, perception operations and disinformation in the news made by the French media and the official news agency AFP, especially about Turkey and President Recep Tayyip Erdoğan, will be analyzed.

Keywords: Azerbaijan, French Media, II. Karabakh War, Armenia.

¹ Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Bakü Devlet Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi (AZERBAYCAN), E-posta: altinalanhuseyin@gmail.com / ORCID ID: 0000-0002-8786-6645.

GİRİŞ

Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Ermenistan ordusunun Azerbaycan topraklarını işgali üzerine soruna çözüm bulmak amacıyla “Minsk Grubu”nu oluşturdu. Macaristan’ın başkenti Budapeşte’de 6 Aralık 1994 tarihinde yapılan toplantıda, ABD ve Rusya’nın yanı sıra Fransa’nın Minsk Grubu’nun eş başkanı olmasına karar verildi. AGİT Minsk Grubu’nda Belarus, Türkiye, Finlandiya, İsveç, Hollanda, Portekiz, İtalya ve Almanya’nın yanı sıra Azerbaycan ve Ermenistan bulunmaktaydı.²

AGİT MİNSK Grubunun girişimleriyle taraflar onlarca kez bir araya geldi ancak sonuç alınmadı. Azerbaycan’ın sorunun çözümü için uluslararası hukukun temel kurallarına uyulması, BM Güvenlik Konseyi başta olmak üzere uluslararası kuruluşların bu konuyla ilgili aldıkları kararlarının uygulanması için çaba gösterilmesi yönünde eşbaşkanlara yaptığı çağrı karşılık bulmadı. Yıllarca süren görüşmelerden sonuç alınamaması üzerine AGİT Minsk Grubu ve eşbaşkanları, çözümsüzlüğü uzatıcı faaliyet göstermekle de itham edildi. Azerbaycan ve Türkiye bazen de İran AGİT MİNSK grubu eşbaşkanlarını Ermeni işgalinin sürmesine katkı sağlamakla suçladılar.³

Tarafsız olması gereken Minsk Grubu eşbaşkanı ülkelerinden Fransa, aksine daima Ermeni yanlısı tutum izledi. 2. Karabağ Muharebesinin başlamasının ardından 44 günlük muharebe boyunca ve sonrasında Avrupa’nın en farklı tutum sergileyen devleti oldu. Cumhurbaşkanı Emanuel Macron işgalci Ermenistan’a açık destek vermenin ötesinde Avrupa Birliği (AB) çatısı altında bölgeye askeri müdahalede bulunulması gerektiğini ima eden açıklamalarda bulundu. Macron, AB üyesi ülkeleri savaşa müdahil etmek için büyük çaba gösterdi. Hava yoluyla Ermenistan’a yüksek teknolojili silahlar transfer eden Fransa’nın Ermenilere yardımı askeri ve siyasi destekle sınırlı kalmadı.⁴

²TRTHABER (2022). Uluslararası Kuruluşun Başarısızlık Hikayesi Ağit Minsk Grubu. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/bir-uluslararasi-kurulusun-basarisizlik-hikayesi-agit-minsk-grubu-717141.html>, adresinden 21 Ekim 2022 tarihinde alınmıştır.

³ AA (2020). AGİT Minsk Grubu nasıl oluştu, ne işe yaradı? (<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/-agit-minsk-grubu-nasil-olustu-ne-ise-yaradi/2008339>, adresinden 17 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.

⁴ SETA (2022). Avrupa’nın Dağlık Karabağ Tutumu. <https://www.setav.org/avrupanin-daglik-karabag-tutumu/>, adresinden 4 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

İnceleme

Fransız medyası, Ermenistan'a enformasyon alanında da destek verdi. Bunun da ötesinde savaşın başlagıcından itibaren gerçekleri çarpıtma, algı operasyonu Azerbaycan'a karşı dezenformasyon ve kara propaganda faaliyeti yürüten yayınlar yaptılar.

Örneğin L'Express kurguladığı bir sözde röportaj üzerinden 29 Eylül 2020 tarihinde, "Erdoğan'ın Suriyeli Paralı Askerleri Dağlık Karabağ'a konuşlandı" başlıklı haberinde, Türkiye'nin Suriyeli paralı askerleri uçaklarla Azerbaycan'a naklettiğini, söz konusu milislerin eylül ayının ortasından itibaren de Karabağ'a konuşlandırıldığını iddia etti.

Türkiye tarafından Suriye'de binden fazla milisin askere alındığı ve Ermenistan ile Azerbaycan'ın çatıştığı "ayrılıkçı" bölgeye nakledildiğini öne süren L'Express, savaşın üçüncü günlük sayısında bölgedeki askeri yetkililere ulaşmayı başardığını, söz konusu Suriyelileri ödemelerin cezbettiğini ileri sürdü.⁵

France İnter de ertesi gün Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan bir haber yayımladı. 30 Eylül 2020 tarihinde yayımlanan haberde, çatışmaların 3 gün önce başladığı hatırlatılarak, Azerbaycan'a destek açıklaması dolayısıyla bu defa "savaşın devam etmesinin sorumlusu" olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan gösterilmiştir.

Daha sonraki günlerde sıklıkla Ermenistan ve destekçileri tarafından dile getirilen neo-Osmanlı ve Suriyeli paralı asker iddialarına da yer verilen söz konusu haberde "Her şiddet yükselişinde işleri sakinleştirme tavsiyesi veya emri daima Moskova'dan geliyordu. Bu sefer en büyük fark, başka bir bölgesel aktörün gölgesinin olması: Bu aktör Recep Tayyip Erdoğan'ın Türkiye'si. Dünya yatışma çağrısı yaparken çatışmanın ilk gününde Ankara, Ermenistan'a karşı Azerbaycan'ın arkasında olduğunu duyurdu. Hatta Türkiye'nin Suriyeli İslamcı savaşçıları Azerbaycan saflarına gönderdiğine dair haberler bile çıktı. Bu haberler doğrulanmasa bile Türkiye'nin bugünkü imajı ve Osmanlı'nın eski nüfuz bölgelerindeki siyasi-askeri aktivizmi hakkında çok şey anlatıyor..." denildi.⁶ Bu haberle yine uluslararası kamuoyunda Türkiye'nin farklı hedefleri bulunduğu, savaşın gerçek sorumlusu olduğu, dolayısıyla dünyayı tehdit ettiği algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

⁵ L'Express (2020). Ermenistan-Azerbaycan çatışması: Dağlık Karabağ'daki yabancı savaşçılar kimler?, https://www.lexpress.fr/monde/conflit-armenie-azerbaïdjan-qui-sont-les-combattants-etranagers-au-nagorny-karabakh_2135648.html. adresinden 5 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

⁶ Radiofrance (2020). Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki anlaşmazlığın ardında karmaşık Rusya-Türkiye ilişkileri yatıyor. <https://www.franceinter.fr/emissions/geopolitique/geopolitique-30-septembre-2020>. adresinden 30 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

1 Ekim 2020 tarihindeki haberinde, sözde Dağlık Karabağ yönetiminin Türkiye'yi çatışmayı alevdirmekle suçladığı açıklamayı manşetine taşıyan Le Mond, BM tarafından Azerbaycan toprağı kabul edilen bölge için "Tartışmalı Dağlık Karabağ" bölgesi ifadesini kullanmıştır.

Daha sonra yalan olduğu ve Ermeni ordusuna ait uçağın dağa çarparak düştüğü ortaya çıkan olayı ise Lemond, Erivan'ın ağızıyla şu ifadelerle yayımlamıştır: "Tartışmalı Dağlık Karabağ bölgesinin kontrolü konusundaki şiddetli çatışmalar önceki gün Erivan'ın Su-25 tipi uçaklarından birinin Azerbaycan'dan kalkan bir Türk F-16 savaş uçağı tarafından Ermeni hava sahasında pilotuyla birlikte vurulduğunu açıkladığında endişe verici bir hal aldı. Ermenistan Savunma Bakanlığına göre Türk F-16 savaş uçağı "Azerbaycan'ın Gence kentinde bulunan bir havalimanından kalktı ve Ermenistan'daki Vardenis, Mets Masrik ve Sotk'taki sivil köyleri bombalayan Azerbaycan'ın insansız hava araçlarını destekledi. " Diğer bir çok Batılı medya kuruluşu gibi savaşı Müslüman- Hristiyan çatışması göstermek isteyen Le Monde, Ermenilerin Ortodoks olmasıyla alakalı herhangi bir kelimeye yer vermezken Türkiye ile Azerbaycan'ın mezhepsel farkını ortaya koymak için Şii ülkesi ifadesini kullanmıştır. Haberinde Le Monde, Rusya'yı Ermenistan ve Azerbaycan'a yani her iki tarafa da oynamakla suçlamış, böylece Ermeni toplumuna Moskova'nın kendilerine dost olmadığı ve güvenilmeyeceğı mesajını vermiştir.⁷

5 Ekim 2020'de yayımladığı haberinde ise savaşın 4 Ekim'de yeni seviyeye ulaştığını ve sivil yerleşim alanlarını hedef alan bombardımanın yaşandığını belirterek, Ermenistan'ın sivillere yönelik saldırıları canlı yayınlarla dünyanın gözü önüne serilmesine rağmen Erivan yönetiminin yalanladığını vurgulayarak işlenen savaş suçunu gizlemeye çalışmıştır. Ayrıca füze saldırılarını "Bakü'ye göre, saldırıda bir sivil öldü ve Gence'nin yoğun nüfuslu bir bölümünde düzinelerce insan yaralandı. Erivan yönetimi Savunma Bakanlığı Gence'ye düzenlenen saldırıyı yalanladı" diyerek saldırıyı Azerbaycanlı yöneticilerin iddiası ve suçlaması gibi sunmuştur. Ancak haberin devamında, şüpheye yer bırakmayacak biçimde kendi gözlemleriymiş gibi "Ayrılıkçı bölgenin başkenti olan Hankendi, bizzat Azerbaycan

⁷ Lemonde (2020). Dağlık Karabağ: Türkiye, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki ihtilafın korlarına darbe indiriyor. https://www.lemonde.fr/international/article/2020/09/30/la-turquie-souffle-sur-les-braises-du-conflit-entre-l-azerbaïdjan-et-l-armenie_6054193_3210.html, adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

bombalamalarının hedefi oldu. Sadece 20 kilometre uzaklıktaki Şuşa kasabası da hedef alındı.“ ifadeleriyle Ermenistan’ın yayın organı gibi iddialarda bulunmuştur.⁸

“Dağlık Karabağ Sorunu... Ankara’dan Moskova’ya yeni bir meydan okuma” başlığıyla 2 Ekim 2020 tarihinde yayımladığı haberinde Le Figaro, Erivan merkezli düşünce kuruluşu Regional Studies Center (RSC) Müdürü Richard Giragosian’ın görüşleri üzerinden Rus kamuoyuna yönelik propaganda maksatlı kışkırtıcı ifadeler kullanmıştır. Haberde Giragosian’ın “Türkiye'nin katılımı, gücünü yurt dışında daha geniş bir alana yansıtma isteğinin bir işaretidir. Kafkasya bölgesi Suriye, Libya ve daha yakın zamanda Doğu Akdeniz’den sonra bölgesel nüfuzunu genişletmek için ideal bir fırsat sunuyor. Erdoğan, Rusya’yı geri püskürtmek için Dağlık Karabağ’daki savaştan yararlanmayı planlıyor. Türkiye, Azerbaycan’ın güvenlik danışmanı ve silah tedarikçisi rolünü Moskova’ya karşı kaybetti. Kendisini yeniden konumlandırma fırsatını değerlendirmek istiyor (...) Türkiye’nin bu taahhüdündeki asıl soru Ermenistan değil, Türkiye ile Rusya arasında bölgesel nüfuz mücadelesidir.” görüşleri üzerinden Rus kamuoyuna, “Suriyeli cihatçı, din çatışması ve Turan” imalarıyla da tüm dünya kamuoyuna mesajlar verilmiştir.⁹

Fransa’nın resmi haber ajansı AFP’nin 3 Ekim 2020 tarihinde “Kazanç peşindeki Suriyeliler Azerbaycan’da savaşmaya hazır” başlığıyla yayımladığı algı operasyonu içerikli habere, Lübnan’da Fransızca yayımlanan L’Orient-Le Jour 4 Ekim 2020’de yer vermiştir.

WhatsApp üzerinden görüştiklerini ifade ettikleri savaşçının şunları söylediği iddia edilmektedir:

⁸ Lemonde (2020). Dağlık Karabağ: çatışma yerleşim yerleri dışına yayılıyor, https://www.lemonde.fr/international/article/2020/10/05/haut-karabakh-le-conflit-se-propage-hors-de-l-enclave_6054778_3210.html . adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

⁹ Lefigaro (2020). Ankara’dan Moskova’ya yeni meydan okuma Dağlık Karabağ sorunu, <https://www.lefigaro.fr/international/le-conflit-du-haut-karabakh-nouveau-defi-d-ankara-a-moscou-20201001>. adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

“Suriye’deki ailesinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan Türk yanlısı savaşçı Ebu Ahmad Ermeni ayrılıkçılara karşı savaşmak için Azerbaycan’a gönderilmeyi bekliyor. Tehlikeleri biliyor ancak mevcut maaşının 80 katını kazanacak...”

Haberin devamında ise Ahmad’ın “Azerbaycan’a gitmek için sıramı bekliyorum, para biriktirmek ve buraya geri dönüp bir iş açmak için, artık yiyecek bir şeyimiz yok... Savaşın köyümün kontrolünü yeniden ele almak için Azerbaycan'a gitmekten iyi ama burada durumun sakın kalması riski var...Artık durum ne kadar felaket olsa da çocuklarımızın ihtiyaçlarını karşılamak için kendimizi feda etmeye hazırız.” dediği ileri sürülmektedir.¹⁰

Tribune de Geneve Türkiye karşıtı yayınlarını sürdüren AFP’nin “ Dağlık Karabağ... İnsansız hava araçları, Bakü açısından taktik ve medyatik bir koz“ başlıklı haberini yayımladı.

6 Ekim’de yayımladığı söz konusu haberinde Türkiye’ye yönelik sevginin artmasında rol oynayan ve ülkemizin güçlendiğinin göstergesi olan silah sanayisindeki önemli gelişme olarak değerlendirilen TB2 Bayraktar ve iHA’ları itibarsızlaştırmaya çalıştı.

Azerbaycan’a silah desteği sağlayan İsrail yapımı Harop’u da itibarsızlaştırmak isteyen AFP haberinde “Azerbaycan’ın propaganda videoları, silahlı insansız hava araçlarının Dağlık Karabağ’da Ermeni hava savunma sistemlerine ve zırhlı araçlarına atışlarını methediyor ancak bu araçlar taktik açısından bir koz ve iletişim avantajı sağlasa da savaşın sonucuna yönelik gerçek etkilerinin değerlendirilmesi gerekiyor.” İfadelerini kullandı.¹¹

“Ermenilere yazık... Erdoğan utanç verici” başlığıyla 8 Ekim 2020’de yayımladığı haberinde Le Point, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a Adolf Hitler benzetmesi yaptı.

Karşılaştırmanın belki doğru olmadığını ancak Hitler ile „savaş peşindeymiş gibi bir yandan diğer yana dönen Akdeniz ,eşekarısı’Erdoğan arasında bir çok benzerlikler var“ şeklinde hakaret ifadeleri kullanan Le Point, eski Avrupa’nın gelişmeleri uzaktan, durgun bir şekilde izlediğini, ancak bu ülkelerin “Osmanlı milliyetçiliğini uyandırarak denizde gaz yatakları aramak için Yunanistan’ın karasularını utanmadan ihlal eden Neo-Sultan Erdoğan’ın iktidara

¹⁰ Lorientlejour (2020). Kazanç açgözlü Suriyeliler Azerbaycan’da savaşmaya hazır, <https://www.lorientlejour.com/article/1235012/appates-par-le-gain-des-syriens-prets-a-combattre-en-azerbaïdjan.html> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

¹¹ TDG (2020). Bakü’nün medya varlığı Kamikaze insansız hava araçları, <https://www.tdg.ch/les-drones-kamikazes-latout-mediaticque-de-bakou-282422645397> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

yükselişiyle yakından ilgileniyor olmalı. Savaş eylemi dediğimiz şey bu değil mi?“ görüşünü savundu.

Le Point, uluslararası kamuoyunu, özellikle de Avrupa'yu yönlendiren, tahrik eden ve endişeye sürükleyen nezaket dışı ifadeler kullandığı haberini şöyle sürdürdü:

„Hitler ile Erdoğan arasındaki benzerlikler sadece kendilerine verdikleri isimle sınırlı kalmıyor: Lider, yani biri için Führer, diğeri için Reis. İkisinde de aynı kibir, aynı megalomani, aynı fetih kaşıntısı, kendi ülkelerini eski ihtişamlarına döndürme tutkusu... Örnek vermek gerekirse Osmanlı orduları Viyana'nın kapılarındayken, aynı ateşli saplantı mevcuttu... Ayrıca 2013'te Paris'in ortasında Kürdistan Bilgi Merkezi'nde Türk gizli servisleri tarafından vurularak öldürülen üç Kürt aktiviste olduğu gibi muhaliflerini her yerde öldürme becerisi...“

Haberde, seleflerinin çalışmalarını bitirmeyi planlayan Erdoğan'ın özellikle Doğu Roma İmparatorluğu'nda (veya Bizans'ta) Türklerden önce yaşayan Hristiyan nüfusları tasfiye edeceğini öne sürerek, “Soykırım milli bir spor mu? Erdoğan düzenli olarak Yunanistan'a saldırıyorsa bu şüphesiz çünkü Türkiye'deki 350.000 Pontus Rum'u (Hristiyan) 1915 ile 1922 arasında katledildi, diğerleri göç etmeye mahkûm edildi. Sabit fikirlerinden kurtulamayan Neo-Osmanlı padişahı, izlerini silmek ve son tanıkları bastırmak için suç mahalline geri dönen suikastçıları akla getiriyor“ iddialarıyla Hristiyan dünyasını ve uluslararası toplumu, soykırım yalanlarıyla yönlendirmeye çalışmıştır.

Azerbaycan'a verdiği destek sonrası Ermenilerin Karabağ'da ağır hezimet yaşamaları dolayısıyla adeta çılgına dönen Le Point, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a bir çok cepheden saldırıda bulunmuştur.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ilgili adeta kana doymayan, her tarafta oluk oluk kan akıtan lider imajı oluşturmaya çalışan Le Point, DEAŞ'la mücadele adı altında PKK/PYD savunculuğu da yaparak Erdoğan'ın Suriye'de yaşayan 2,5 milyon Kürdü düzenli aralıklarla katletmeye çalıştığını, Türkiye'deki 15 milyon Kürt'e zulmettiğini, onların DEAŞ ile mücadeleye öncülük ettiği için suçlu ve Erdoğan'ın gözünde terörist olduğu şeklinde ağır ithamlar yöneltmiştir.

Türkiye'de 60 bin Ermeni'nin yaşadığını ancak bu sayının bile Cumhurbaşkanı Erdoğan'a göre çok fazla olduğunu öne süren Le Point, „Reis, soykırımdan kurtulanlar için sığınak olan eski bir Sovyet cumhuriyeti Ermenistan'ın Türkiye sınırındaki varlığını da desteklemiyor.

Ermenistan'ın 3 milyonluk nüfusu ile dünyanın 17. büyük ekonomisine ve 82 milyon Türk'e karşı hiçbir ağırlığı yok" ifadelerini kullanmıştır.

Oysa Cumhurbaşkanı Erdoğan, Karabağ Savaşı sonrası dahi yaptığı açıklamada, „Milletimizin ayrılmaz bir parçası olan Ermeni vatandaşlarımıza ülkemizin yürüttüğü bu mücadeleye verdikleri samimi destek için teşekkür ediyorum” demiştir.¹²

Yine iddiaların aksine azınlık temsilcileri daima Cumhurbaşkanı Erdoğan'a teşekkür etmektedir. Örneğin Karabağ Savaşı sonrası 2021 yılında Çankaya Köşkünde düzenlenen iftar yemeğine katılan azınlık cemaatlerinin temsilcileri, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a teşekkür ederek, "Sizin iktidarınız döneminde biz birçok şey kazandık. Bunları asla unutamayız. Bu ülkede yaşayan farklı inanç mensupları olarak gerçekten çok şanslıyız ki zat-ı aliniz gibi bir liderimiz, bir Cumhurbaşkanımız var. Tüm dualarımızda sizi ve çalışma arkadaşlarınızı anıyoruz. Sağlığınız için, ülkemizin birliği, beraberliği, barışı ve huzuru için dua ediyoruz. Bunun için çaba da harcıyoruz. Biz her zaman Türkiye Cumhuriyeti devletinin yanındayız. Ülkemizi çok seviyoruz. Müslüman kardeşlerimizin Ramazan Bayramı'nı şimdiden tebrik ediyoruz" şeklinde açıklama yapmıştır.¹³

Diğer bir çok Fransız medya organları gibi BM'nin Azerbaycan toprağı olduğu yönündeki kararlarını hiçe sayan Le Point, uğradıkları katliam dolayısıyla Karabağ'dan Azerbaycanlıların kaçtığı gerçeğini gizleyerek. Ermenilerin çok yüksek oranda o topraklarda yaşadığını yazmıştır. Psikolojik hareketin gerçeği gizleme metodunu sıklıkla kullanan Le Point, Azerbaycan'ın topraklarını kurtarmak için gerçekleştirdiği hareketi da Ermenilerin yaşadığı toprakları ele geçirme çabası olarak nitelmiş, Erdoğan'ın ardından Cumhurbaşkanı Aliyev'i de suçlayan hakaret dili kullanmıştır.

Haberin devamında, “Bu diktatörvari petrol zengini ve 10 milyonluk devlet 150 bin nüfuslu küçük bir cumhuriyet olan ve yüzde 95'i Ermenilerden oluşan bölgeyi yeniden ele geçirmeye çalışıyor. Komünist imparatorluğun çöküşünden sonra bu özerk bölge, Anayasa'nın izin verdiği şekilde, bitişik olduğu Ermenistan'a bağlılığını ifade ederek bağımsızlığını ilan etmişti. Erdoğan, onu devirmek için, Libya'da olduğu gibi, yüzlerce kayıp DEAŞ askerinden oluşan cihatçı ordusunu kullanıyor” şeklinde iddialarda bulunmuştur.¹⁴

¹² Hürriyet (2021). Erdoğan'dan Patriğe mektup: Osmanlı Ermenilerini saygıyla yâd ediyorum, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/erdogandan-patrigemektup-osmanli-ermenilerini-saygiyla-yad-ediyorum-41796401> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

¹³ CNNTURK (2021). Azınlık cemaatleri temsilcilerinden Cumhurbaşkanı Erdoğan'a teşekkür, <https://www.cnnurk.com/turkiye/azinlik-cemaatleri-temsilcilerinden-cumhurbaskani-erdogana-tesekkur>, adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

¹⁴ Lepoint (2020). Yazık Ermenilere! Yazıklar olsun Erdoğan'a , https://www.lepoint.fr/edits-du-point/franz-olivier-giesbert/fog-pitie-pour-les-armeniens-honte-a-erdogan-09-10-2020-2395596_70.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

8 Ekim tarihli bir diğer haberinde de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı gücünü artırmak için Azerbaycan-Ermenistan savaşını kullanmakla suçlamıştır.

“Erdoğan'ın yeni savaşı” başlıklı haberinde, Türkiye'deki sembol yapılara Azerbaycan bayrağının renklerinin yansıtılmasından ve iki ülkenin iyice yakınlaşmasından duydukları rahatsızlığı aynı düşünceyi paylaştıkları uzmanların açıklamalar üzerinden aktaran Le Point, Erdoğan'ın yüzyılı aşkın süredir topluma aşılana Türk milliyetçiliğini övmek için ortaya çıkan her fırsatı kullandığını, Suriye ve Yunanistan'ın ardından bu defa da Ermenistan'la olan gerginliği fırsata dönüştürdüğünü öne sürmüştür.

Haberde, “Şimdi dışarıda 5 cephede -Libya, Doğu Akdeniz, Suriye, Irak ve Azerbaycan- ve iç düşmanlarla -gayrimüslim azınlıklar, Kürtler, muhalefet- mücadele konusunda Türkiye cumhurbaşkanı aşırı milliyetçi güçlerle ittifakına güveniyor. Stratejik seçimlerinin sonuçları olmadan olmaz. Erdoğan'ın tek bir amacı var: iktidarda kalmak. Zira Aralık 2013'teki yolsuzluk davalarından dolayı artık iktidardan düşmeyi göze alamıyor.” iddiaları savunularak yine Erdoğan'a yönelik kara propaganda yapılmıştır.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hakkında Hristiyan kamuoyu ve Avrupa kamuoyu başta olmak üzere uluslararası toplumda endişe uyandıracak maksatlı kara propaganda amaçlı konulara özetle şu cümlelerle yer verilmiştir: “Milliyetçi ateş, üç bin yıldan fazla bir süredir bu topraklarda yaşayan küçük Rum Ortodoks cemaati “Rumlar” için de aynı korkuları uyandırıyor... İstanbul'da 84 Rum Ortodoks kilisesi var ama rahip sıkıntısı onların açılmasını engelliyor. Yunan mirasına son darbe, temmuz ayında Ayasofya'nın eski Hristiyan bazilikasının yeniden İslamlaştırılmasıyla Recep Tayyip Erdoğan tarafından vuruldu...Bu gidişat çerçevesinde eski demokratik ve liberal müttefikleri korkular ve Erdoğan'ın AKP'sini terk ettiler...Anayasa Mahkemesi, Kürt lider Selahattin Demirtaş gibi bazı siyasi tutukluların dört yıldır cezaevinde tutulması veya olası olmayan komplolarla suçlanan hayırsever Osman Kavala gibi bazı siyasi tutukluların serbest bırakılmasına karar verdiği için Bozkurtların lideri Devlet Bahçeli tarafından suçlanıyor... Milliyetçilerle ittifak kuran Erdoğan, kuruluşundan bu yana Türkiye'yi istikrarsızlaştıran çetrefilli Kürt sorununa çözüm umutlarını yok etti...Avrasyacılık. Kurumları kapatmak için Cumhurbaşkanı Erdoğan "derin devlet"i diriltmekten çekinmedi... Onlar, NATO ile değil, Rusya ve Çin ile ittifaktan yana olan, Batı karşıtı, milliyetçi bir akım olan Avrasyacılığın Türkiye'deki büyükelçileridir...“¹⁵

¹⁵Lepoint (2020). Erdoğan'ın yeni savaşı Dağlık Karabağ, https://www.lepoint.fr/monde/haut-karabakh-la-nouvelle-guerre-d-erdogan-08-10-2020-2395511_24.php#11 adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

AFP, 11 Ekim 2020 tarihinde devlete ait olan resmi haber ajansında olmaması gereken, bir Ermeni sivilin sözleri üzerinden militanca ve sokak ağzı olarak nitelenen küfürlü ifadelerle dolu bir haber yayımlamıştır.

Lexpress gazetesi tarafından yayımlanan AFP'nin "Dağlık Karabağ'da bombaların altında: Lanet olsun sana Erdoğan" başlıklı haberinde, Hankendi'ne yönelik bombardımanda evi yıkıldığı iddia edilen bir Ermeni'nin "Şimdi nerede yaşayacağım? Yıldızların altında mı? Yağmurların altında mı? Her şeyim vardı. Artık hiçbir şeyim yok. Hiçbir şey bulamıyorum. Her şey paramparça. Bulabildiğim tek şey bir valiz ve çocuk kıyafetleri...Bakın şimdi bu esere, etrafınıza!!! Lanet olsun sana Erdoğan." diyor ve Azeri güçleri askeri olarak desteklemekle suçlanan Türk Başkan'ını kast ederek ekliyor: "O... çocuğu Erdoğan! Şu an karşımda olsan seni bir hançer darbesiyle öldürürdüm." şeklindeki galiz küfürlerine yer vermiştir.

Haberin devamında söz konusu Ermeni'nin emekli polis memuru olduğu ve kahkaha atarak, "Bir insan başka bir insana bunu nasıl yapabilir? Aliyev sen Karabağ'ın Azerbaycan'ın olduğunu söylüyorsun. Azerbaycan'da yaşıyorsam neden benim evimi bombaladın?" söylediği belirtilmiştir.

Haber dilindeki bu bayağılığın ve öfkenin Türkiye'nin desteklediği Azerbaycan'ın cephedeki kazanımlarından Fransızların duyduğu rahatsızlığı yansıttığı anlaşılmaktadır.

Dramatik dilin de kullanıldığı söz konusu haber, Ermenilerin dünyanın gözü önünde şehirleri bombalamasına yönelik tepkileri azaltmak ve "Azerbaycan da sivilleri bombalıyor" algısını oluşturmak amacıyla servis edilmiştir.¹⁶

Le Figaro gazetesi 12 Ekim 2020 tarihli haberinde Rus ve uluslararası toplumu kışkırtan ifadeler kullanmıştır. "Türk- Rus ilişkileri sınavdan geçiyor" başlıklı haberde tarih boyunca iki millet arasındaki savaşları, Suriye'de uçak düşürme hadisesi dolayısıyla yaşanan krizi ve Libya'da farklı kanatlarda mücadele edildiğini hatırlatılmış, yorumlarda kışkırtıcı ifadeler kullanılmıştır. Haberde Fransız Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (Ifri) Rusya uzmanı Tatiana Kastoueva-Jean'in söz konusu maksatlı şu sözlerine yer verilmiştir:

¹⁶ Lexpress (2020). Dağlık Karabağ'da bombalar altında: "Lanet olsun Erdoğan'a!", https://www.lexpress.fr/monde/au-nagorny-karabakh-sous-les-bombes-maudit-soit-erdogan_2136160.html adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

“Türkiye ve Rusya iki eski imparatorluktur. Liderleri birbirine benziyor. Bölgeler konusunda aynı eski düşünce yapısına sahipler. Her ikisi de, yakınlaşma taleplerine yanıt vermediğine inandıkları Avrupa'ya karşı aynı kinle besleniyor... Putin, Türkiye'yi NATO'yu bölmek için kullanıyor ve bunun yok olmasını istiyor. Ankara'ya Atlantik Birliğin sistemleriyle uyumlu olmayan bir füze savunma sistemi (S-400) satarak İttifakın içine çomak sokuyor... Amerika'nın geri çekilmesinden ve Batı'nın dünyadaki etkisinin azalmasından yararlanan iki dev, imparatorluk hatıralarıyla uluslararası düzene meydan okumak ve Orta Doğu'daki piyonlarını ilerletmek istiyor.”

Siyasal Bilgiler Enstitüsünde profesör ve Kafkasya uzmanı Thornike Gordadze'nin “Türkiye ile Rusya arasındaki ilişki, Batılıları olabildiğince çok bölgeden, özellikle çatışma bölgelerinden uzaklaştırmak için ortak bir arzuya dayanıyor. Ancak bu iki ülkenin aynı görüşte olduğu tek nokta.” şeklindeki sözleri Batı toplumuna yönelik olmuştur.

“Eski Sovyet cumhuriyetleri Gürcistan ve Ukrayna'nın NATO ile yakınlaşmasını durdurmak için müdahale eden Kremlin şimdi Atlantik İttifakına üye bir ülkenin, kendi müttefiki olsa bile, Kafkasya'ya askeri anlamda damgasını vurmasını nasıl kabul edebilir? Türkiye, Rusya'ya karşı üçüncü bir cephe açarak, Vladimir Putin'in bölgede sürdürdüğü statükoya meydan okudu.” yorumu ise Rus kamuoyunu kışkırtmayı, toplumu ve yöneticileri manipüle etmeyi amaçlamaktadır.¹⁷

Yine 12 Ekim'de Radio France Internationale yer alan haberde, Sosvyet sonrası coğrafyalarda krizlerin arttığını, bunun da Moskova'yı endişelendirdiğini ancak bu ülkelere etki edemediğini, Kremlin'in SSCB sonrası üzerine düşen arabulucu rolünü oynayamadığı ileri sürülerek, psikolojik hareket metoduyla Rus kamuoyu tahrik edilmeye çalışılmıştır.

Rusya'nın etkisizliğinin en çok Karabağ sorununda ortaya çıktığını, üzerinden 2 hafta geçen savaşla ilgili Moskova'nın diplomatik çabalarının yaralayıcı bir başarısızlıkla sonuçlandığı vurgulanan haberde, “9 Ekim'i 10 Ekim'e bağlayan gece Sergey Lavrov tarafından görüşülen ateşkes, birkaç saatte havaya uçtu. Bu, Ermenistan ve Azerbaycan ile iyi ilişkilere sahip ve çoğu Ermeni olan bağımsızlık yanlısı anklavdaki silahları susturmak için 2016 yılında yalnızca dört

¹⁷ Lefigaro (2020). Kafkasya'da gergin Türk-Rus ilişkileri, <https://www.lefigaro.fr/international/la-relation-russo-turque-mise-a-dure-epreuve-dans-le-caucase-20201011> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

günün yettiği Moskova için yadsınacak bir durum. Geçtiğimiz dört yıl içerisinde Rusya'nın nüfuzu, yakın yabancı ülkeler coğrafyasında ve geleneksel nüfuz alanı olan bu bölgede aşınmış görünüyor” denilmiştir.¹⁸ Cephede kaybettikçe uluslararası kamuoyuna savaşa müdahale ve ateşkes çağrılarını yapan Ermenistan'ın isteğiyle Azerbaycan'ın zaferini engellemek maksatlı söz konusu haber, Rus kamuoyuna yönelik algı çalışmasıdır.¹⁹

Yine Lexpress, AFP'nin 14 Ekim tarihindeki, Azerbaycan'daki Türkiye sevgisine „Türk ağabey için coşkulu sevgi“ başlıklı haberini yayımlamıştır.

Söz konusu haberde, “Azerbaycan'a daimi destek veren Türkiye, son haftalarda uzun zamandır Moskova'nın özel alanı olarak görülen bir bölgede güç dengelerini değiştirebilecek yeni aktör olarak ortaya çıktı.” ifadeleri kullanılarak, Rus kamuoyuna mesaj verilmiştir.

Haber, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ülkesinin Azerbaycan'a "her tür desteği" vermeye hazır olduğu yönündeki sözlerini “Bu destek Türkiye'nin NATO müttefikleriyle ilişkilerini daha da geriyor” yorumuyla servis edilmiştir.²⁰

Rusya ve Türkiye'yi tahriklerle karşı karşıya getirmeyi hedefleyen **15 Ekim tarihli haberinde Le Point, “Sultan Erdoğan, Çar Putin'e meydan okuyor”** başlığını kullanmıştır.

“Kafkasya'ya Türk müdahalesi, Rusya liderinin Orta Asya'dan Avrupa'ya kadar Sovyet sonrası bölgeyi kontrol etmekte yaşadığı zorlukların altını çizmektedir... Vladimir Putin ve Recep Tayyip Erdoğan, Rus ve Osmanlı İmparatorlukları arasında asırlardır süren çatışmada yeni bir bölüm yazıyorlar. 16. yüzyılda Korkunç İvan'dan 20. yüzyılın başlarına kadar bir düzine savaş Çar ve Sultan'ı birbirine düşürdü.” denilen haberde Erdoğan, Azerbaycan'ı “dağlık Ermeni yerleşim bölgesi” olarak nitelendirdiği (Azerbaycan toprakları olduğu gerçeğini gizleyerek) topraklara saldırmaya zorlamak ve böylece düşmanlıkları yeniden alevlendirmekle suçlanmıştır.

¹⁸ RFİ (2020). Eski SSCB'deki krizler: Rus etkisinin sınırları, <https://www.rfi.fr/fr/europe/20201012-crisis-en-ex-urss-les-limites-linfluence-russe> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

¹⁹ RFİ (2020). Eski SSCB'deki krizler: Rus etkisinin sınırları, <https://www.rfi.fr/fr/europe/20201012-crisis-en-ex-urss-les-limites-linfluence-russe> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

²⁰Lexpress (2020). Azerbaycan'da Türk ağabeyine duyulan yüce sevgi, https://www.lexpress.fr/monde/en-azerbaidjan-l-amour-exalte-pour-le-grand-frere-turc_2136450.html adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Haberde ayrıca Moskova'nın ateşkes çağruları ve arabuluculuğunda varılan ateşkeslerin bozulmasına değinilmiş, bu durumun Putin'in bölgedeki etkisinin azaldığını göstergesi olduğu savunulmuş, "Tüm bu yaşananlar arasında Rusya için en acılı olanı Türkiye'nin müdahalesidir. Çünkü söz konusu olan, Rusya'nın hassas olduğu Kafkasya'dır" ifadeleri kullanılmıştır.

Haberin devamında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Suriyeli paralı askerleri göndererek Azerbaycan'ı yayılcı islamcı politikasının dayanak noktası haline getirdiğini, Rusya'nın gözünde iki kırmızı çizgiyi aşarak bölgede İslamcı tehdidi yeniden canlandırdığını ileri süren Le Point, Erdoğan'ın bölgeye askeri olarak müdahale edecek tek gücün Rusya olmadığını gösterdiğini iddia ederek, Moskova'yı Ankara'ya karşı provoke etmeyi amaçlamıştır.²¹

16 Ekim 2020 tarihli haberinde Le Point, Türkiye'nin Ermenileri haritadan silmesini engellediği ve Erdoğan'dan koruduğu gerekçesiyle Putin'e teşekkür etti. Paris yönetimi gibi Ermenilere soykırım yapıldığı iddiasını yineleyen Le Point, Erdoğan'ı "1915 Ermeni soykırımının mimarları olan Jön Türklerin üç paşasının (yaklaşık 1,5 milyon ölü) çalışmalarını bitirmeyi" hedeflemekle suçladı.

"Tüm Avrupa için tehdit olduğu, cihatçı askerleri kullandığı ve Osmanlı İmparatorluğunu yeniden kurma hedefi bulunduğu" iddialarıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı kamuoyu önünde şeytanlaştırma yönünde kara propaganda yürüterek algı operasyonlarını sürdüren Le Point haberinde şu ifadeleri kullanmıştır:

"Erdoğan'ın gözünde Ermenilerin de Kürtler gibi tek bir hakkı var: Türkler tarafından işgal edilmeden önce yaşadıkları topraklardan ve yeryüzünden kaybolma hakkı.... Osmanlı İmparatorluğu'nun yeniden doğuşu pahasına projesini gerçekleştirmek yolunda Türkiye Cumhurbaşkanı, eski İslam Devleti'nin psikopat paralı askerlerini sahaya sürerek cihatçı vebayı yaymaktan çekinmiyor: Dün Suriye'de, sonra Libya'ya şimdi de Dağlık Karabağ'a yakında belki de Ermenistan'a... Yarın, eski Avrupamızdaki tüm bahisleri almaya başlayacağız."

Paşa ve padişah olarak nitelediği Erdoğan'a karşı Batı'nın liderlerini sessiz kalmakla suçlayan gazete, "En cesurları olan Macron da sadece bu yayılcı İslamcı politikayı kınamakla yetinmektedir." Görüşünü savunarak liderleri kışkırtmak istemiştir.²²

²¹ Lepoint (2020). Sultan Erdoğan, Çar Putin'e meydan okuyor, https://www.lepoint.fr/editos-du-point/luc-de-barochez-le-sultan-erdogan-defie-le-tsar-poutine-13-10-2020-2396119_32.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

²² Lepoint (2020). Ayakta ölmek isteyen Ermeniler, https://www.lepoint.fr/editos-du-point/franz-olivier-giesbert/fog-ces-armeniens-qui-veulent-mourir-debout-16-10-2020-2396696_70.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

17 Ekim’de yayımladığı Erdoğan karşıtı bir başka haberinde Le Point, Ankara’nın Ermenilerle savaşmaları için Suriye'nin kuzeyinde paralı askerler topladığını ileri sürmüştür.

Le Point, söz konusu askerlerin Esed karşıtlığından Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yayılmacı emellerine hizmet eden Suriyeli asker haline dönüştüğünü, görüşüklerini öne sürdükleri bir kişinin sözde iddialarıyla Ankara’yı suçlamıştır.

Suriyeli paralı askerlerin karşı çıktıkları durumlarla karşılaştığını öne süren Le Point haberinde, “Ancak Erdoğan'ın maaşa bağladığı bu savaşçıların çok az seçeneği var: Mali ve stratejik olarak Türk gücünün elindeler. Bu askerler Osmanlı İmparatorluğu adına terör eken paralı “başı-buzukların” halefleridir. Özgür Suriye Ordusunun bir parçası olan bazı gruplar Beşar Esad rejimine veya cihatçı gruplara karşı mücadeleyi çoktan bıraktılar.” iddiasında bulunmuştur.²³

3 Kasım 2020 tarihli haberinde Le Figaro, akademisyen Ahmet İnsel ile yaptığı röportaja yer vermiş, “Erdoğan için Macron’a meydan okumak Trump veya Putin’e meydan okumaktan daha kolay” sözünü başlığa çıkarmıştır.

Le Figaro’nun “Erdoğan, Fransa'ya yönelik provokasyonları yeniden artırdı. Bunu hâlâ stratejik çıkarları için mi yapıyor yoksa bize karşı düşmanlığın bir ifadesi mi?” şeklindeki sorusuna Ahmet İnsel, “Bu tavrı, iktidardaki aşırı milliyetçi ittifakı güçlendirmesini sağlıyor. Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve genel seçimlerde çoğunluğu elde etmek için 2016’dan beri milliyetçi aşırı sağın desteğine ihtiyaç duyuyor. Fransa'ya meydan okumak, destek tabanını genişletmesine ve Kürt yanlısı sol parti HDP dışındaki muhalefet partilerini dış politikada Erdoğan'a desteklerini göstermeye zorlamayı sağlıyor. Bu, Macron'a yaptığı kişisel saldırıların ardındaki başlıca amaç. İkincisi, Batılılar tarafından küçük düşürülen, dünyadaki Müslümanların savunucusu statüsüne kavuşmak istiyor. Macron bu anlamda onun “günah keçisi”. Üçüncüsü, Fransa ve Türkiye; Libya ve Suriye’de yer alıyorlar ve Dağlık Karabağ ihtilafında karşı kampları destekliyorlar. Fransa ayrıca Ege ve Akdeniz’deki münhasır ekonomik bölgelerin tanımlanması konusunda Türkiye ile ihtilafında Yunanistan’ın koruyucu gücü hâline geldi ...” şeklinde cevap vermiştir.²⁴

²³ Lepoint (2020). Dağlık Karabağ: Suriyeli paralı askerler Erdoğan'dan maaş alıyor, https://www.lepoint.fr/monde/haut-karabakh-ces-mercenaires-syriens-a-la-solde-d-erdogan-17-10-2020-2396807_24.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

²⁴ Lefigaro (2020). “Erdoğan için Macron'a meydan okumak, Trump veya Putin'e meydan okumaktan daha az riskli” <https://www.lefigaro.fr/vox/monde/pour-erdogan-defier-macron-est-moins-risque-que-de-defier-trump-ou-poutine-20201103> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

10 Kasım 2020 günkü haberinde, Azerbaycan'ın Ermenilere karşı kazandığı zaferin ardından imzalanan anlaşmaya ilişkin Türkiye'nin yaklaşımını Le Telegramme, „Karabağ Anlaşması... Ankara Azerbaycan'ın „önemli kazanımlarından“ memnuniyet duyuyor başlığıyla duyurdu.

Le Telegramme kısa haberinde, “Türkiye, Rusya'nın arabuluculuğunda düşmanlıkların sona erdirilmesi anlaşmasının imzalanmasının ertesi günü, Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ'da Ermenistan'a karşı önemli kazanımlarını övdü” ifadelerini kullandı.²⁵

Le Point da aynı gün “Ermenistan ile Azerbaycan arasında savaşın son bulması“ başlıklı **AFP'nin** haberini kullandı.

Anlaşma ve savaşa ilişkin değerlendirmelerde bulunularak kısa notlara yer verilen haberde, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in anlaşmaya ilişkin açıklaması, Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan'ın kararın "kendisi ve halkı için son derece acı verici" olduğu yönündeki ifadeleri vurgulandı.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'in Ermenistan'ın tesliminden duyduğu memnuniyeti dile getirdiği belirtilen haberde, “Ermenileri topraklarımızdan köpek gibi avlayacağımızı söylemiştim ve bunu yaptık” dediği ve Ermeni Başbakanı anlaşmayı kameralar önünde imzalamak istememesinden dolayı “korkaklıkla” nitelendirdiği ifade edildi.²⁶

Sonuç

Fransız medyası, 27 Eylül 2020'da başlayıp 8 Kasım 2020'da sona eren 44 günlük 2. Karabağ Savaşı boyunca Erivan yanlısı haberler yayımlamış, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1993 tarihli 822,853, 874 ve 884 sayılı kararlarını görmezden gelerek, Ermenistan'ın işgalci olduğu gerçeğini gizlemeye çalışmıştır. Tıpkı Ermeni medyası gibi yalan haber ve dezenformasyon metotlarını uygulamış, psikolojik hareket faaliyetlerinde hedef kitlesi olarak uluslararası kamuoyunun yanı sıra ağırlıklı olarak Rusya, Türkiye kamuoyları ile Azerbaycan toplumunu seçmiştir. Haberlerinde Azerbaycan'dan daha ziyade Türkiye ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı hedef göstermiş ağır itham ve suçlamalarda bulunmuşlardır.

²⁵ Letelegramme (2020). Karabağ anlaşması: Ankara, Azerbaycan'ın “önemli kazanımlarını” selamlıyor, <https://www.letelegramme.fr/monde/accord-au-karabakh-ankara-salue-les-gains-importants-de-l-azerbaïdjan-10-11-2020-12654306.php> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

²⁶ Lefigaro (2020). Karabağ anlaşması: Ankara, Azerbaycan'ın "önemli kazanımlarını" selamlıyor, <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/accord-au-karabakh-ankara-salue-les-gains-importants-de-l-azerbaïdjan-20201110> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Fransa resmi haber ajansı AFP, Azerbaycan'ın savaştaki üstünlüğü belirginleşmesi üzerine Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ağza alınmayacak küfürlü ifadelerin yer aldığı haberi yayımlanmaktan kaçınmamıştır. AGİT Minsk Grubu eş başkanlarından Fransa Cumhurbaşkanı ve diğer yöneticileri gibi medyası da tarafsız olmamıştır.

Fransız medyası, bu savaşın “Hristiyan-Müslüman savaşı” olduğu, Türkiye'nin teşvikiyle gerçekleştiği”, Erdoğan'ın yeniden Osmanlı'yı diriltmek istediği, bölgesel güç olma çabasına giriştiği, Artık Rusya'nın eski Sovyet coğrafyasında eskisi kadar etkili olamadığı, Türkiye'nin bu bölgede nüfuzunun yükseldiği, Azerbaycan'a kardeşlikten ziyade menfaatleri doğrultusunda yardımcı olduğu, yine Erdoğan'ın 2. Karabağ Savaşına Suriye'den cihatçı paralı asker getirerek savaşta kullandığı, bunların bölge için tehdit oluşturacağı, Rusya ile bölgede rekabet edildiği gibi iddiaları hemen her gün işlemiştir. Böylece hem ulusal, hem uluslararası hem de Türkiye, Azerbaycan ve Rusya toplumuna yönelik çarpıtma, yönlendirme, tahrik etmek, tepki oluşturmak maksatlı psikolojik harp metotları uygulamıştır.

Fransız medyası, işgali meşrulaştırmak ve tepki gösterilmesini sağlamak için cumhurbaşkanları Erdoğan ve Aliyev için “despot ve dictator” ifadelerini kullanmıştır. Dolayısıyla Fransa, dezenformasyon, kara propaganda ve manipülasyon metotlarıyla Azerbaycan topraklarını işgalini meşrulaştırmayı ve hakikatlerin üzerini örtmeyi amaçlamış, Bakü ve Ankara'yı savaş yanlısı göstermeye çalışmıştır.

Kaynakça

AA (2020). AGİT Minsk Grubu nasıl oluştu, ne işe yaradı? (<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/-agit-minsk-grubu-nasil-olustu-ne-ise-yaradi/2008339>, adresinden 17 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.

CNNTURK (2021). Azınlık cemaatleri temsilcilerinden Cumhurbaşkanı Erdoğan'a teşekkür, <https://www.cnnturk.com/turkiye/azinlik-cemaatleri-temsilcilerinden-cumhurbaskani-erdogana-tesekkur>, adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Hürriyet (2021). Erdoğan'dan Patriğe mektup: Osmanlı Ermenilerini saygıyla yâd ediyorum, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/erdogandan-patrigemektup-osmanli-ermenilerini-saygiyla-yad-ediyorum-41796401> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

L'Express (2020). Ermenistan-Azerbaycan çatışması: Dağlık Karabağ'daki yabancı savaşçılar kimler?, https://www.lexpress.fr/monde/conflit-armenie-azerbaidjan-qui-sont-les-combattants-etrangers-au-nagorny-karabakh_2135648.html. adresinden 5 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lefigaro (2020). “Erdoğan için Macron'a meydan okumak, Trump veya Putin'e meydan okumaktan daha az riskli” <https://www.lefigaro.fr/vox/monde/pour-erdogan-defier-macron->

[est-moins-risque-que-de-defier-trump-ou-poutine-20201003](https://www.lefigaro.fr/international/le-conflit-du-haut-karabakh-nouveau-defi-d-ankara-a-moscou-20201003) adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lefigaro (2020). Ankara'dan Moskova'ya yeni meydan okuma Dağlık Karabağ sorunu, <https://www.lefigaro.fr/international/le-conflit-du-haut-karabakh-nouveau-defi-d-ankara-a-moscou-20201001>, adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lefigaro (2020). Kafkasya'da gergin Türk-Rus ilişkileri, <https://www.lefigaro.fr/international/la-relation-russo-turque-mise-a-dure-epreuve-dans-le-caucase-20201011> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lefigaro (2020). Karabağ anlaşması: Ankara, Azerbaycan'ın "önemli kazanımlarını" selamlıyor, <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/accord-au-karabakh-ankara-salue-les-gains-importants-de-l-azerbaïdjan-20201110> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lemonde (2020). Dağlık Karabağ: çatışma yerleşim yerleri dışına yayılıyor, https://www.lemonde.fr/international/article/2020/10/05/haut-karabakh-le-conflit-se-propage-hors-de-l-enclave_6054778_3210.html . adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lemonde (2020). Dağlık Karabağ: Türkiye, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki ihtilafın korlarına darbe indiriyor. https://www.lemonde.fr/international/article/2020/09/30/la-turquie-souffle-sur-les-braies-du-conflit-entre-l-azerbaïdjan-et-l-armenie_6054193_3210.html, adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lepoint (2020). Ayakta ölmek isteyen Ermeniler, https://www.lepoint.fr/editos-du-point/franz-olivier-giesbert/fog-ces-armeniens-qui-veulent-mourir-debout-16-10-2020-2396696_70.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lepoint (2020). Dağlık Karabağ: Suriyeli paralı askerler Erdoğan'dan maaş alıyor, https://www.lepoint.fr/monde/haut-karabakh-ces-mercenaires-syriens-a-la-solde-d-erdogan-17-10-2020-2396807_24.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lepoint (2020). Erdoğan'ın yeni savaşı Dağlık Karabağ, https://www.lepoint.fr/monde/haut-karabakh-la-nouvelle-guerre-d-erdogan-08-10-2020-2395511_24.php#11 adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lepoint (2020). Sultan Erdoğan, Çar Putin'e meydan okuyor, https://www.lepoint.fr/editos-du-point/luc-de-barochez-le-sultan-erdogan-defie-le-tsar-poutine-13-10-2020-2396119_32.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lepoint (2020). Yazık Ermenilere! Yazıklar olsun Erdoğan'a , https://www.lepoint.fr/editos-du-point/franz-olivier-giesbert/fog-pitie-pour-les-armeniens-honte-a-erdogan-09-10-2020-2395596_70.php adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Letelegramme (2020). Karabağ anlaşması: Ankara, Azerbaycan'ın "önemli kazanımlarını" selamlıyor, <https://www.letelegramme.fr/monde/accord-au-karabakh-ankara-salue-les-gains-importants-de-l-azerbaïdjan-10-11-2020-12654306.php> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lexpress (2020). Azerbaycan'da Türk ağabeyine duyulan yüce sevgi, https://www.lexpress.fr/monde/en-azerbaidjan-l-amour-exalte-pour-le-grand-frere-turc_2136450.html adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lexpress (2020). Dağlık Karabağ'da bombalar altında: “Lanet olsun Erdoğan'a!”, https://www.lexpress.fr/monde/au-nagorny-karabakh-sous-les-bombes-maudit-soit-erdogan_2136160.html adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Lorientlejour (2020). Kazanç açgözlü Suriyeliler Azerbaycan'da savaşmaya hazır, <https://www.lorientlejour.com/article/1235012/appates-par-le-gain-des-syriens-prets-a-combattre-en-azerbaidjan.html> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Radiofrance (2020). Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki anlaşmazlığın ardında karmaşık Rusya-Türkiye ilişkileri yatıyor. <https://www.franceinter.fr/emissions/geopolitique/geopolitique-30-septembre-2020>. adresinden 30 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

RFİ (2020). Eski SSCB'deki krizler: Rus etkisinin sınırları, <https://www.rfi.fr/fr/europe/20201012-krises-en-ex-urss-les-limites-linfluence-russe> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

RFİ (2020). Eski SSCB'deki krizler: Rus etkisinin sınırları, <https://www.rfi.fr/fr/europe/20201012-krises-en-ex-urss-les-limites-linfluence-russe> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

SETA (2022). Avrupa'nın Dağlık Karabağ Tutumu. <https://www.setav.org/avrupanin-daglik-karabag-tutumu/>, adresinden 4 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

TDG (2020). Bakü'nün medya varlığı Kamikaze insansız hava araçları, <https://www.tdg.ch/les-drones-kamikazes-latout-mediaticque-de-bakou-282422645397> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

TRTHABER (2022). Uluslararası Kuruluşun Başarısızlık Hikayesi Ağıt Minsk Grubu. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/bir-uluslararası-kuruluşun-başarısızlık-hikayesi-agit-minsk-grubu-717141.html>, adresinden 21 Ekim 2022 tarihinde alınmıştır.

Exdented Absract

The Second Karabakh War, which ended the 30-year occupation of Armenia, lasted 44 days. The war, which began with the Armenian attacks on September 27, 2020 and ended with the victory of Azerbaijan according to the Triple Declaration signed on November 10, 2020, witnessed great battles in the informational, military and political spheres. Armenia, which managed to hide from the international public the war crimes it committed in the first Karabakh war thanks to the support of the global media and the inadequacy of the Azerbaijani press, experienced an unexpected defeat on the information front in the second Karabakh war. Despite all the efforts of the global media, the war crimes and injustices committed by the Armenians were made known to the world public through the publications of the Turkish and Azerbaijani media. The global media, on the other hand, ignored the fact that according to the United Nations Security Council, Armenians are occupiers, while Azerbaijan is fighting lawfully. French media was one of the countries that made the greatest efforts in this regard. France, one of the co-chairs of the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) Minsk Group, was not neutral. The country's leading media organs, especially the official AFP news agency, supported Armenia. They made publications as if they wanted to take the anger about the defeat of Armenians from Tuerkiye and Erdogan, almost with rage. During the war, they conducted psychological operations against Azerbaijan and Turkey, including disinformation and perception operations. This study analyzes perception operations and disinformation in the news of the French media and the official news agency AFP, especially about Tuerkiye and President Recep Tayyip Erdoğan. The Organization for Security Cooperation in Europe (OSCE) established the "Minsk Group" to find a solution to the problem following the occupation of Azerbaijani land by the Armenian army. At the meeting, held in the Hungarian capital of Budapest on December 6, 1994, it was decided that France, along with the United States and Russia, would co-chair the Minsk Group. The OSCE Minsk Group included Belarus, Tuerkiye, Finland, Sweden, the Netherlands, Portugal, Italy, and Germany, as well as Azerbaijan and Armenia. At the initiative of the OSCE MINSK group, the parties met dozens of times, but no results were achieved. Azerbaijan's request to the co-chairs to abide by the basic rules of international law in solving the problem and to strive to implement the decisions taken by the international organizations, in particular the UN Security Council, on this issue was not answered. After years of negotiations failed to produce any results, the OSCE Minsk Group and its co-chairs were accused of prolonging the deadlock. Azerbaijan and Tuerkiye sometimes accused Iran OSCE MINSK co-chairs of the group of contributing to the

continuation of the Armenian occupation. France, one of the co-chair countries of the Minsk Group, which was supposed to be neutral, on the other hand, always took a pro-Armenian stance. After the start of the 2nd Karabakh War, it became the most dissenting state in Europe during and after the 44-day war. President Emanuel Macron expressed his view that there should be military intervention in the region under the umbrella of the European Union (EU), beyond openly supporting an invasion of Armenia. Macron went to great lengths to involve EU member states in the war. France's assistance, which airlifted high-tech weapons to Armenia, was not limited to military and political support. During the 44-day 2nd Karabakh War, which began on September 27, 2020 and ended on November 8, 2020, the French media published pro-Iranian news and ignored United Nations Security Council Resolutions 822, 853, 874, and 884 of 1993 and the occupation of Armenia. He tried to hide the fact that he was. Just like the Armenian media, he used fake news and disinformation methods. His target for psychological operations is international public opinion, especially Russia. Türkiye chose Azerbaijani society with its public opinion. In their news, they targeted Türkiye and President Recep Tayyip Erdoğan rather than Azerbaijan, making serious accusations and allegations. The official French news agency AFP did not refrain from publishing the news that there were unspeakable insults towards President Recep Tayyip Erdoğan after Azerbaijan's superiority in the war became clear. Like the French president and other leaders of the OSCE Minsk Group, the media were not impartial. The French media reported that this war was a "Christian-Muslim war," that it was fought with Türkiye's support, that Erdogan wanted to resurrect the Ottoman Empire, that he was trying to become a regional power, that Russia is not as effective in the former Soviet geography as it once was, that Türkiye is in this situation. Allegations that its influence in the region had increased, that Azerbaijan was helped in terms of its interests and not in terms of brotherhood, that Erdogan had brought jihadist mercenaries from Syria to the 2nd Karabakh War and used them in the war, that they would pose a threat to the region, and that there was competition with Russia in the region were processed almost daily. Thus, it used methods of psychological warfare with the aim of distorting, directing, provoking and reacting against the Turkish, Azerbaijani and Russian societies both nationally and internationally. The French media used the terms "despot and dictator" for Presidents Erdogan and Aliyev to legitimize the occupation and provoke a reaction. So, France tried to legitimize its occupation of Azerbaijani lands and cover up the truth with the methods of disinformation, black propaganda and manipulation and portray Baku and Ankara as pro-war.